

Kleine profeten 2 – Joël
Thema: **De dag van de HEER**

- Lezing: Joël 2:1-2 en 11-27

¹Blaas de ramshoorn op de Sion,
blaas alarm op mijn heilige berg,
laten de inwoners van het land beven:
De dag van de HEER komt! Hij is nabij!
²Het is een dag van duisternis en donkerte,
een dag van dreigende, donkere wolken.

¹¹Het is de HEER –
zijn stem schalt voor zijn leger uit,
zijn strijdkrachten zijn geweldig,
zijn bevel wordt met groot vertoon volbracht.
Groot en ontzagwekkend is de dag van de HEER!
Wie kan die dag doorstaan?

¹²Nu dan – spreekt de HEER –, keer terug tot Mij met heel je hart, door te vasten, te treuren en te rouwen. ¹³Niet je kleren moet je scheuren, maar je hart. Keer terug tot de HEER, jullie God, want Hij is genadig en liefdevol, geduldig en trouw, en bereid het onheil af te wenden. ¹⁴Misschien verandert Hij van gedachten, ziet Hij af van zijn voornemen en laat Hij een spoor van zegen achter, zodat jullie weer graan en wijn kunnen offeren aan de HEER, jullie God.

¹⁵Blaas de ramshoorn op de Sion,
kondig een vastentijd af
en roep op tot een plechtige samenkomst.
¹⁶Breng het volk bijeen,
laat heel Israël zich reinigen.
Breng de oude mensen tezamen,
verzamel de kinderen, ook de kleintjes aan de borst.
Laat de bruidegom opstaan van het bruidsbed,
laat de bruid het slaapvertrek verlaten.
¹⁷Priesters, dienaren van de HEER,
hef een smeekbede aan in de tempel,
tussen altaar en voorhal:
'Ach HEER, spaar uw volk, uw eigendom,
geef het niet prijs aan spot en hoon van andere volken.
Waarom zouden zij mogen zeggen:
"En waar is nu hun God?"'

¹⁸Toen nam de HEER het op voor zijn land en ontfermde zich over zijn volk. ¹⁹Hij gaf zijn volk dit antwoord: Ik zal jullie weer overvloedig voorzien van graan, wijn en olie. Ik zal jullie niet meer prijsgeven aan de spot van andere volken. ²⁰Ik zal jullie bevrijden van de vijand uit het noorden. Ik verdrijf hem naar een dor en woest land. De voorhoede van zijn leger drijf Ik in het oosten de zee in en zijn achterhoede in het westen. Dan zal een stank opstijgen, de geur van bederf zal opstijgen van hem die zulke grote daden deed.

²¹Wees niet bang meer, akkers, wees blij en verheug je,
want de HEER heeft grote daden gedaan!

²²Wees niet bang meer, dieren van het veld,
want een kleed van groen bedekt de woestijn,
de bomen dragen volop vrucht,
vijgenboom en wijnstok geven hun rijkdom.

²³En jullie, kinderen van Sion, wees blij
en verheug je in de HEER, jullie God,
want Hij gaf regen om je te verkwikken,
Hij liet de regen overvloedig op je neerdalen,
vroegere regen en late regen, elk op de juiste tijd.

²⁴De dorsvloeren liggen weer vol met graan,
de perskuipen lopen over van wijn en olie.

²⁵Ik zal jullie schadeloosstellen voor al die jaren waarin je oogst is opgevreten door sprinkhanen,
zwerm na zwerm, door mijn grote leger, dat Ik op jullie had afgestuurd. ²⁶Jullie zullen weer volop
te eten hebben, meer dan genoeg, en de naam van de HEER, je God, prijzen, want Ik heb
wonderbaarlijk met jullie gehandeld; nooit meer zal mijn volk te schande staan. ²⁷Dan zullen
jullie inzien dat Ik in Israëls midden ben, dat alleen Ik, de HEER, jullie God ben; nooit meer zal
mijn volk te schande staan.

Preek

Lieve mensen,

Slide: De dag van de HEER

De kern van Joël is dit. De dag van de HEER. Joël zet daarmee de trend bij de kleine profeten. Een belangrijk thema. Maar ook een lastig thema. Want wat is die dag? Is die al geweest? Komt die dag nog? En hoe weet je wanneer die dag er is? Is dat meteen duidelijk? En moet je bang zijn? Of juist vol vertrouwen? Hoe moet je je voorbereiden? Hoe moet je reageren op Joël? Ik heb Joël gelezen en van alles er om heen. En kom voor mezelf tot een verrassende conclusie.

Slide: Joël is vaag

Je zou het ook iets vriendelijker kunnen zeggen: Joël laat veel open. We hebben bijvoorbeeld geen idee wie hij is. Zijn naam betekent *JHWH is God*. En zijn vader is Petuel. Maar verder komen we hen allebei nergens tegen in de Bijbel. We krijgen ook geen enkel idee waar hij vandaan komt of wat zijn beroep was. We hebben alleen vier hoofdstukken vol profetie.

Maar ja, die profetie is ook vaag. Want Joël heeft het wel over zonden van het volk. Maar over welke zonden gaat het dan? Hij maakt niets concreet. Zit het hem in onderdrukking van de zwakkeren? Of ligt het zwaartepunt van de zonde in afgoderij? Zitten de zonden in de verhouding tot God? Of juist in de omgang met hun naasten? We komen er niet achter.

Daarnaast is ook niet duidelijk waar die sprinkhanenplag voor staat. Er wordt in commentaren veel gesuggereerd. Gaat het om vijandige legers? Om natuurrampen? Om echte sprinkhanen? Of om droogte? Of een combinatie van allerlei factoren? We weten het niet.

Wat ook niet helpt is dat Joël geen datering heeft. Hij staat in onze volgorde als tweede kleine profeet, maar zou ook zomaar als laatste geschreven kunnen zijn. Dus ná de ballingschap en het herstel van Jeruzalem. Maar dat hoeft niet. Joël kan ook een tijdgenoot zijn geweest van Hosea of Jesaja. Ook dit is onbekend.

Dus we weten niet wie Joël is, we weten niet over welke zonden het gaat, we weten niet wat hij met de sprinkhanen bedoelt én we hebben geen tijdsaanduiding. Joël is vaag.

Dat kun je lastig vinden. Wat moet je er mee? Maar het heeft ook iets moois!

Slide: Joël als multitool

Juist omdat Joël zo weinig concreet is over de aanleiding en datering van de profetie, juist daarom is Joël breed toepasbaar!

Het is het Bijbelboek dat Joden gebruiken in tijden van rampen en oorlog. Hongersnood, droogte, vijanden, natuurrampen, ongelukken van grote omvang, een pandemie, economische neergang, deportatie en dreigende geopolitieke omstandigheden. Noem het maar op en Joël is toepasbaar.

En voorgangers en rabbi's kunnen, omdat het zo vaag is, de specifieke zonden uit hun periode benoemen om je van te bekeren. Het kan elk type zonde zijn.

Welke zonden zou je voor vandaag kunnen invullen? Waar moeten wij hier in de kerk ons van bekeren? Of wij als land, of als westerse wereld? Dat is misschien wel een leuke vraag om even te bespreken in tweetallen:

Slide: Welke zonden zouden vandaag concreet aangewezen moeten worden om ons van te bekeren?

(...)

Joël is dus toepasbaar op alle rampen en alle zonden. En ook de dag van de HEER. Hij geeft geen duiding. Meer profeten noemen hem. Maar ze zien hem dichtbij. Of ook ver weg. Waarschijnlijk zijn er ook meerdere vervullingen. Petrus haalt het aan met Pinksteren. Dat prachtige stuk uit Joël 3:

Slide: ¹⁶Wat hier nu gebeurt, is aangekondigd door de profeet Joël:

¹⁷“Aan het einde der tijden, zegt God,
zal Ik mijn Geest uitgieten over al wat leeft.
Dan zullen jullie zonen en dochters profeteren,
jongeren zullen visioenen zien
en oude mensen dromen dromen.

¹⁸Ja, over al mijn dienaren en dienaressen
zal Ik in die tijd mijn Geest uitgieten,

zodat ze zullen profeteren.

¹⁹Ik zal wonderen doen verschijnen aan de hemel boven
en tekenen geven op de aarde beneden, bloed en vuur en rook.

²⁰De zon verandert in duisternis en de maan in bloed
voordat de dag van de Heer komt,
groot en ontzagwekkend.

²¹Dan zal ieder die de naam van de Heer aanroept worden gered.” (Handelingen 2)

Maar goed. Dat wordt dus met Pinksteren vervuld. Maar wanneer komt die dag van de HEER dan? Is dat bij de verwoesting van de tempel in het jaar 70? Of eerder? Of later? Iemand schrijft:

Slide: De dag van de Heer heeft zowel een onmiddellijk als een toekomstig aspect. In de context van Joël kan deze dag verwijzen naar een naderende militaire invasie of een andere vorm van straf, maar profetisch gezien wijst het ook naar het uiteindelijke oordeel van God aan het einde der tijden. Deze dag roept op tot waakzaamheid en zelfreflectie, en benadrukt de noodzaak van berouw en verzoening met God.

En Simon van der Lugt heeft op internet een prachtige Bijbelstudie gezet over het boek Joël. Hij heeft daarover gepreekt in de tijd van Corona. Hij schrijft onder andere:

Slide: Profeten uit verschillende tijden hebben het over die dag gehad. Blijkbaar schuift de dag steeds weer de toekomst in.

Geen idee wanneer die dag is. Het kan morgen zijn. Of over een tijdje. Hij kan ook al voorbij zijn en tegelijk nog naderen. Ik denk dat er meer dagen van de Heer zijn. Meerdere vervullingen van de profetie. En dan ineens komt Joël dichtbij voor jou en mij.

Slide: Elke dag is dag van de HEER

Want hoe moet je nou omgaan met zo’n profeet als Joël? Hoe pas je dat nou toe vandaag? Jij en ik? Volgens mij zit dat hierin. Omdat Joël vaag is over de sprinkhanenplaag en om welke zonden het gaat. En omdat je niet weet wanneer de dag van de Heer is. Daarom is het zaak elke dag te leven alsof het de dag van de Heer is. En te luisteren naar Joëls oproep hoe je daarmee moet omgaan.

We zien elke dag het **oordeel** van God. Daar ging het met Hosea ook over. Er is veel ellende. Tegenspoed, oorlogen, uitbraken van besmettelijke ziektes, armoede en honger. Er is veel lijden. En het gaat ook onze deur niet voorbij. Dat is geen persoonlijk oordeel van God over individuele mensen. Maar het is wel een gevolg van dat we als mensheid te veel zelf uitzoeken. Niet luisteren naar Gods goede aanwijzingen. Zonder God leven heeft gevolgen. Omdat keuzes egoïstischer worden. En mensen minder aardig. Elke dag ellende.

Joël roept op tot **bekering**. Tot bewust leven. Bewust daarvan, dat we met al ons gedrag God teleurstellen. Dat we te veel voor onszelf leven. Niet het goede leven dat God wil geven door zijn Geest. Daar bewust van zijn. En bidden om de Geest. Niet dat je uiterlijk meer je best gaat doen. Dat is geen bekering. Joël zegt:

Slide: Niet je kleren moet je scheuren, maar je hart.

Het gaat om ontvankelijk zijn voor de boodschap van God. Ruimte maken in je bestaan. Tijd nemen voor bewustwording, maar ook God echt de ruimte geven om te spreken. Niet alleen luisteren met je oren, maar ook je hart openzetten. Mag God je corrigeren? Durf je woorden van Jezus echt toe te passen in je leven? Ik vind dat echt een klus.

Maar gelukkig is er ook elke dag **genade**. We mogen schuilen bij Jezus. Als onze bekering elke keer weer onvolmaakt en onvolledig is. Als het ons niet lukt om het goede leven voluit vorm te geven. Als we zondigen. Of vast zitten. God geeft ons Jezus. Als je zijn naam aanroept, dan komt het goed. Ook, nee, misschien wel juist (!) als jij het niet redt. Joël schrijft het, Petrus haalt het aan in zijn Pinksterpreek en ook Paulus noemt het: als je de naam van je Heer aanroept zul je worden gered! (Joël 3:5, Handelingen 2:21, Romeinen 10:13)

En, tenslotte, elke dag geeft God zijn **Geest**! Die je leven zal vernieuwen. En God is met die Geest niet karig. Joël profeteert er al over: oud en jong, slaaf of vrije, welk gender je ook hebt, welke etniciteit ook maar, wat je mening over bepaalde dingen ook is. Gods hart heeft ruimte voor iedereen. Wie je ook bent, de Geest wil je inspireren en bemoedigen.

...

Ik ga afsluiten. Joël heeft het over de dag van de HEER. Wij maken daar nogal eens iets heel groots van. Het is ook nogal wat. En tegelijk geeft Joël jou en mij de mogelijkheid om daar invulling aan te geven op een behapbaar niveau. Doordat hij zo vaag is mag je veel zelf invullen en is het breed toepasbaar.

Elke dag is er iets te zien van het oordeel van God. Elke dag krijg je de kans bewust te leven. Je hart op Jezus te richten. En elke dag is Hij in je leven met genade en met zijn Geest. Op die manier is elke dag de dag van de HEER. En leef je voor eeuwig in zijn koninkrijk.

Amen